

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПО РОБОТІ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ**

ПОЛОНІЙНА АКАДЕМІЯ В ЧЕНСТОХОВІ

**МІЖНАРОДНИЙ КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПИЛИПА ОРЛИКА**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА**

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**ОДЕСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ
СПІЛКИ ЖУРНАЛІСТІВ УКРАЇНИ**

II Міжнародна науково-практична конференція

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО ДІАЛОГУ: СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Частина 1

25–26 листопада 2022 року

м. Одеса, Україна

Львів – Торунь
Liha-Pres
2022

Організаційний комітет:

Руденко С.В. – голова оргкомітету, ректор ОНМУ, доктор технічних наук, професор; **Шумило О.М.** – проректор з науково-педагогічної роботи ОНМУ, кандидат технічних наук, професор ОНМУ; **Савельєва І.В.** – проректор з наукової роботи ОНМУ, доктор економічних наук, професор; **Гловацька С.М.** – декан факультету по роботі з іноземними студентами ОНМУ, кандидат технічних наук, доцент; **Анджей Криński** – ректор Полонійної академії в Ченстохові, професор, доктор філософії, доктор богослов'я, гоноріс кауза; **Сікорська В.Ю.** – заступник голови оргкомітету, завідувач кафедри довузівської підготовки ОНМУ, кандидат філологічних наук, доцент, член НСЖУ, член НТШ; **Дойков Д.М.** – професор кафедри довузівської підготовки ОНМУ, доктор фізико-математичних наук, професор; **Ненов І.В.** – доцент кафедри довузівської підготовки ОНМУ, кандидат політичних наук, доцент, заслужений журналіст України, член НСЖУ; **Шипотілова О.П.** – доцент кафедри довузівської підготовки ОНМУ, кандидат історичних наук, доцент, член Одеського відділення НСКУ; **Ніколасенко Н.О.** – завідувач кафедри адміністративного та конституційного права Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, доктор політичних наук, професор; **Сікорська О.О.** – завідувач кафедри суспільних наук ОНМедУ, кандидат філологічних наук, доцент; **Крупник Л.О.** – головний спеціаліст відділу аналізу українського державотворення Управління наукового забезпечення політики національної пам'яті, кандидат історичних наук, доцент; **Стекольщикова В.А.** – завідувач кафедри журналістики та філології Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, кандидат наук із соціальних комунікацій, член НСЖУ; **Кваша О.Ю.** – продюсер філії акціонерного товариства «Національна суспільна телерадіокомпанія України» «Одеська регіональна дирекція»; **Різнікова Я.О.** – заступник директора департаменту культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської обласної державної адміністрації; **Бірюкова І.О.** – генеральний директор ОННБ; **Работін Ю.А.** – голова Одеської регіональної організації Національної спілки журналістів України, кандидат економічних наук.

Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу:
М58 **стратегії розвитку** : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 25–26 листопада 2022 р., м. Одеса. Ч. 1. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2022. – 384 с.

ISBN 978-966-397-279-4

У збірнику представлено матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку» (25–26 листопада 2022 року, м. Одеса).

УДК 316.77:303.446.2(063)

ЗМІСТ

ПАНЕЛЬ 1. МОВНА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Артеменко А. І.

Перепитування як необхідний засіб культурного мовлення..... 11

Василенко О. В.

Розвиток полікультурної компетентності студентів
у процесі іншомовної підготовки 13

Головащенко Л. С.

Вплив мовної адаптації аудіовізуального контенту
на міжкультурну комунікацію..... 17

Holodenko Ye. V.

Importance of English as international medium of communication 20

Горєлова П. В.

Особливості перекладу англійською мовою історизмів, наближених
до реалій, в оповіданні Леоніда Мосендза «Євшан-зілля» 22

Занько О. В., Козачок Р. О.

Етнічний менталітет українців у міжкультурній комунікації 26

Кечеджі О. В.

Міжкультурна комунікація: вплив, розвиток та збагачення вокабуляру мов .. 30

Кодлюк Л. І.

Безеквівалентна лексика у структурі іншомовної соціолінгвістичної
компетентності..... 34

Косович О. В.

Територіальні модифікації французької мови у Франції
та їх лексичні особливості 38

Коткова Л. І.

Темпоральні аспекти поетики збірки Сергія Жадана «Антенa»
(на основі українського й польського видань)..... 42

Кубрак О. В.

До питання проблем міжкультурної комунікації
(філософський контекст) 47

Кувів М. З., Шилінська І. Ф., Гумовська І. М.

Фахова термінологія в контексті міжкультурної комунікації..... 50

Кузнєцова І. В.

До актуальних питань міжкультурної та міжмовної комунікації
у сучасному мовознавстві..... 55

7. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. Київ: Академія, 2010. 328 с.

8. Ольховська Н. С. Німецькомовна безеквівалентна лексика: способи відтворення українською мовою. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/viewFile/13247/11416>

9. Радванський А. І., Радванська Т. І. Формування лінгвосціокультурної компетенції як важливої складової частини міжкультурної комунікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2017. Вип. 30 (2). С. 161–163.

10. Редько В. Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика: монографія. Київ: Генеза, 2012. 224 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-9>

Косович О. В.

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри романо-германської філології,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ТЕРИТОРІАЛЬНІ МОДИФІКАЦІЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ У ФРАНЦІЇ ТА ЇХ ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Нині французьку мову вважають однією з найпоширеніших мов у світі. Вона є офіційною мовою спілкування не тільки на території Франції, але також у Бельгії, Швейцарії, Канаді та деяких країнах Африки. У всіх цих країнах у результаті державного роз'єднання сформувалися варіанти літературної мови, які відрізняються від мови Франції фонетичними, лексичними і граматичними особливостями. Однак територіальні модифікації французької мови існують також і в межах самої Франції, яка є однією з найбагатших з точки зору мовної спадщини країн Західної Європи. Сьогодні, незважаючи на той факт, що французька мова є єдиною мовою офіційного спілкування, навчання, державних установ і зовнішніх відносин країни, ми можемо спостерігати, що всередині самої мови ховаються суттєві відмінності, і що вона не є однорідною, якою здається на перший погляд. Тому можна

зробити висновок, що існують помітні відмінності між офіційною літературною французькою мовою та її територіальними модифікаціями.

У сучасному французькому мовознавстві до територіальних модифікацій французької мови у Франції відносять діалекти та регіолекти. Інакше їх називають територіальними варіантами французької літературної мови в межах метрополії. Відповідно до найзагальнішого визначення діалект є територіальним та історично визначеним різновидом мови. Його відрізняє те, що він не має нормалізованої літературної форми, не застосовується в публічному спілкуванні, а використовується лише в побутовій сфері, характеризуючи мову малоосвічених верств населення, та іноді в художній творчості, наприклад, у фольклорі. Крім того, лінгвісти говорять про структуру діалектів на території Франції, підрозділяючи їх на говірки (*parlers*) і патуа (*patois*), при цьому останній термін досить часто набуває певного негативного забарвлення й позначає ненормативну мову населення тієї чи іншої місцевості [1].

Історично діалекти передували французькій літературній мові й, можна сказати, формували її. Досить згадати, що національна мова розвинулася з діалекту Іль-де-Франс, який мав свого часу домінуюче становище. Сьогодні у французькій мові зустрічається лексика, яка була запозичена з різних діалектів. Так, із провансальської мови прийшли такі слова, як *barque* – човен; *brume* – туман; *abri* – укриття. Відомо, що серед слів, які були запозичені з діалектів, майже половина прийшла саме з цієї мови. З північних діалектів було запозичено чимало слів, що стосуються видобутку вугілля: *houille* – кам'яне вугілля; *grisou* – метан; *benne* – великий кошик; з нормандської – терміни, що відносяться до мореплавства: *quille* – киль; *câble* – канат; *harpon* – гарпун. Низка слів узятя літературною французькою мовою зі східних діалектів: *glacier* – льодовик; *alpage* – альпійський луг; *avalanche* – лавина.

Чимала кількість діалектних слів присутня сьогодні в розмовній мові французів: *bagnole* – машина, *драндулет*; *blague* – жарт, брехня; *bâcler* – халтурити; *baratin* – балаканина; *berniqne* – не тут-то було [2].

Проте з розвитком і поширенням французької літературної мови діалекти почали поступово розпадатися і зникати. Ця тенденція місцевих говірок до відмирання у зв'язку з розвитком літературної мови характерна для мовної ситуації будь-якої іншої країни. Багато французьких дослідників говорять про те, що в даний час відбувається падіння значення діалектів як засобу спілкування. Проте деякі діалектні форми і навіть патуа, що втрачають зневажливе забарвлення, зберігаються в різних регіонах країни і продовжують доволі активно

використовуватися окремими людьми для додання мовленню більшої експресивності, у чому безперечно виявляється також і їхня прив'язаність до місця свого проживання. Вивчення діалектів викликає також інтерес у вчених. Наука про діалекти – діалектологія, виникла у Франції вже наприкінці XIX століття. Нині в країні публікується багато досліджень, одні спрямовані на вивчення мовних особливостей окремих говірок, інші – на вивчення використання діалектів у літературних творах, треті – на вивчення функціонування діалекту як засобу спілкування та його конкуренції з французькою літературною мовою.

У лінгвістичному плані витіснення діалектів не могло відбуватися безслідно. В результаті взаємодії літературної французької мови з діалектами виник другий територіальний варіант мови – регіональна французька мова (*le français régional*), яку називають також регіолектом. Спочатку регіональні мови з'являлися у великих містах, звідки вони поширювалися на навколишні села, часто витісняючи місцеві говірки, які зі свого боку впливали на ці мови. Сьогодні через те, що територіально-адміністративні кордони не завжди збігаються з мовними, складно визначити точні межі французьких регіолектів. Однак на підставі головним чином фонетичних особливостей у даний час на території Франції виділяють три найбільші групи регіональних мов:

– *les langues d'oïl*, куди входять регіолекти північної та центральної частини країни, такі як франсійська, нормандська, пікардська;

– *les langues d'oc*, група регіональних мов південної частини країни, включно з середземномор'є, таких як гасконська, провансальська, лангедокська;

– *les langues franco-provençales*, регіональні мови східних земель країни такі як бургундська, франш-конте, лотарингська [1].

Кількісно регіональні мови Франції значно перевершують мови етнічних меншин, які також використовуються в країні та визначають її мовну ситуацію. Деякі дослідники об'єднують і ті й інші мови в одну велику групу, називаючи їх усі регіональними мовами, що може викликати нерозуміння. За підрахунками вчених сьогодні у Франції існує 28 регіональних мов, загальна кількість носіїв яких становить 12% населення країни.

Взаємовплив французької літературної мови, місцевих діалектів і говірок, про який ми згадували вище, пояснює прояв тих лексичних і граматичних особливостей, якими характеризуються регіональні мови Франції сьогодні. Необхідно зазначити, що регіолекти виявляють найбільшу різноманітність і специфіку, насамперед, у царині свого лексичного складу, на що нам хотілося б звернути особливу увагу в цьому дослідженні.

У французькій регіональній лексиці присутня певна кількість слів, які вийшли з ужитку в літературній французькій мові. До таких можна віднести слово *courtil* у значенні *сад* (у французькій літературній мові – *jardin*), що трапляється в лексиці Бретані; *souventes fois* – *часто* (у французькій літературній мові – *souvent*), що вживається в області Сентонж; *soudard*, що вживається в Савойї в значенні *солдат* (у французькій літературній мові – *soldat*). Крім того, у регіональних мовах нерідко можна зустріти слова і вирази, яких просто немає в національній французькій мові, особливо це характерно для словника регіолектів у південних районах країни. Наприклад, вираз *avoir le tracassin* – *бути непосидючим, галасливим, не сидіти на місці*; *millade, millas (-se)* або *militasse* – *різноманітні пироги та десерти з цукрової кукурудзи*; *journalade* – *ділянка землі, територія, яку можна обробляти протягом дня*; *bastide* – *віддалена ферма, невеликий сільський будиночок*; *pierre d'assalier* – *камінь, на який кладуть сіль для худоби*; *lamparo* – *лампа для приваблення риби під час риболовлі*; *bombée* – *прогулянка, поїздка*. Іноді деякі слова французької національної мови мають зовсім інше значення у регіональному вживанні. Наприклад, у Пуату дієслово *quitter* – *покидати* має значення дієслова *laisser* – *дозволяти*; в Орлеані слово *guetter* – *підстерігати, чекати* зберегло первісне значення і вживається в значенні *garder, surveiller* – *охороняти*; у Нормандії слово *espérer* – *сподіватися* може вживатися в значенні *attendre* – *чекати* [2].

Тривалий час питання, що стосуються територіальної диференціації лексики французької мови, не вивчалися французькою наукою. Дослідження в цій царині відкладалися через велику популярність ідеології пуризму, згідно з якою французька мова у своїй правильній формі присутня тільки в столиці Франції, Парижі, і в паризькому регіоні. Специфічні прояви мови на інших територіях країни вважалися помилковими і такими, що не відповідають нормі. Детальне вивчення локальної варіативності лексики французької мови почалося лише наприкінці ХХ століття. Серйозні дослідження в цій царині були проведені групою лінгвістів під керівництвом П'єра Резо, який обіймав посаду директора Національного центру наукових досліджень. Довгий час група займалася складанням лінгвістичних атласів і тезаурусів французької мови, і тільки після закінчення цих робіт вона приступила до створення Словника регіоналізмів французької мови Франції – *Le Dictionnaire des régionalismes de France: géographie et histoire du patrimoine linguistique*, який був опублікований на початку ХХІ століття. У словнику подано детальний опис лексики регіонів Франції, а також представлено 10 000 прикладів з 13 000 книг і 1150 регіональних газет і журналів, а також 330 карт, на яких наочно показується територія

поширення тих чи інших слів. Однак, незважаючи на зацікавлення до вивчення лексичних особливостей регіональних мов у Франції та на значні успіхи в цій галузі, учені країни зазначають, що дослідження французьких регіолектів загалом перебуває на самому початку шляху і потребує великої уваги з боку лінгвістичної спільноти.

Список використаних джерел:

1. Dictionnaire encyclopédique Le Petit Larousse. P.: Larousse, 1996. 1784 p.
2. Rézeau P. Dictionnaire des régionalismes de France: géographie et histoire d'un patrimoine linguistique; Bruxelles, De Boeck & Larcier – Editions Duculot, 2001. 1140 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-10>

Коткова Л. І.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання,
Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені К. Д. Ушинського*

ТЕМПОРАЛЬНІ АСПЕКТИ ПОЕТИКИ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АНТЕНА» (НА ОСНОВІ УКРАЇНСЬКОГО Й ПОЛЬСЬКОГО ВИДАНЬ)

Український письменник сучасності Сергій Жадан широко відомий польській аудиторії поетичними збірками «Історія культури початку століття», «Дрогобич», «Ефіопія» і «Антенa», романами «Біг Мак», «Dereche Mode», «Anarchy in the UKR», «Гімн демократичної молоді», «Ворошиловград», «Месопотамія», «Інтернат» та своїми публічними виступами, за що був відзначений багатьма преміями: «Берлінські мости», Джозефа Конрада, Ханни Арендт, Центрально-європейської літературної премії «Ангелус» тощо. 2022 року став «Людиною року» за версією польського видання «Gazeta Wyborcza». Саме Польща, зокрема Польська академія наук, номінувала Сергія Жадана цього ж року на Нобелівську премію з літератури.

В українському мовознавстві дослідження польського поетичного доробку Сергія Жадана не такі численні, а що стосується виразно самобутньої збірки «Антенa», то маємо лише деякі спроби аналізу українського варіанту книжки. Дотепер немає жодної лінгвістичної

МАТЕРІАЛИ
II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ
В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО
ДІАЛОГУ: СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ**

Частина 1

25–26 листопада 2022 року

м. Одеса, Україна

Підписано до друку 05.12.2022. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 22,32. Тираж 100. Замовлення № 1222-030.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres»
79000, м. Львів, вул. Технічна, 1
87-100, м. Торунь, вул. Лубіцка, 44
Телефон: +38 (050) 658 08 23
E-mail: editor@liha-pres.eu

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6423 від 04.10.2018 р.